พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
: ศึกษากรณีการเข้าถึงบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน ข้อมูลการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์

ปวิช พันวิไล

การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
กระบวนวิชา LAW 7096 : การศึกษาอิสระ
ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2555

คำปฏิญาณตน

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าเอกสารชิ้นนี้เป็นผลงานเขียนของข้าพเจ้า หากมหาวิทยาลัยตรวจสอบพบในภายหลังว่าเป็นเอกสารที่ลอกเลียนมาจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งหรือจากเอกสารของผู้อื่น รวมถึงการให้ผู้อื่นจัดทำ ไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม ข้าพเจ้ายอมที่จะให้มหาวิทยาลัยเพิกถอนปริญญาบัตรของข้าพเจ้า โดยไม่ขอทักท้วงแต่ประการใด

ลงชื่อ.....

(นายปวิช พันวิไล)

ชื่อเรื่อง	พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 : ศึกษากรณีการเข้าถึงบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน ข้อมูลการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์
ชื่อผู้เขียน	นายปวิช พันวิไล
คณะ	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ประเทือง ธนิยผล

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้รายงานการศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ สุขสมัย สุทธิบดี) คณะนิติศาสตร์

คณะกรรมการสอบ

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ จตุพร วงศ์ทองสรรค์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ประเทือง ธนิยผล)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศิริสมบูรณ์เวช)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยการศึกษาอิสระฉบับนี้ สำเร็จบริบูรณ์ได้ เพราะได้รับความเมตตากรุณาจาก รองศาสตราจารย์ จตุพร วงศ์ทองสรรค์ ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนิยผล อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการ และ รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศิริสมบูรณ์ กรรมการ ที่ได้อบรม สั่งสอน ให้คำแนะนำ และให้ข้อคิดเห็นต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำงานวิจัยการศึกษาอิสระ รวมทั้งตรวจสอบงานวิจัยการศึกษาอิสระฉบับนี้ให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ ในการนี้ ผู้เขียนจึงขอน้อมจิตระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้เขียนหนังสือหรือบทความเกี่ยวกับกฎหมาย ซึ่งผู้เขียนได้ใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาและค้นคว้าเพื่อจัดทำงานวิจัยการศึกษาอิสระฉบับนี้ จนสำเร็จไปได้ด้วยดี

อนึ่ง งานวิจัยการศึกษาอิสระฉบับนี้ มุ่งหมายที่จะให้ประโยชน์แก่การศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นสำคัญ คุณประโยชน์ใดที่เกิดขึ้นจากงานวิจัยการศึกษาอิสระฉบับนี้ ผู้เขียนขออุทิศเป็นกตเวทิตาคุณและบุญบารมี แด่บิดามารดา คณาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้อ้างอิงในงานวิจัยการศึกษาอิสระฉบับนี้ สืบไป

ปวิช พันวิไล

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ ..... (5)

บทที่

1 บทนำ 1

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา 6

3. สมมติฐานของการศึกษา 7

4. ขอบเขต่ของการศึกษา 7

5. วิธีการดำเนินการศึกษา 8

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา 8

2 แนวคิดและหลักการสำคัญเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงิน และการเข้าถึงบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน
ข้อมูลการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ 10

1. หลักนิติรัฐ 10

1.1 ความหมายและแนวคิดของหลักนิติรัฐ 10

1.2 สาระสำคัญของหลักนิติรัฐ 13

1.2.1 หลักการแบ่งแยกอำนาจ 15

1.2.2 หลักการคุ้มครองสิทธิและสิทธิและเสรีภาพ 15

1.2.3 หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง 15

1.2.4 หลักความชอบกฎหมายในทางเนื้อหา 15

1.2.5 หลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา 16

1.2.6 หลักไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย 16

1.2.7 หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ 16

บทที่ หน้า

2. การฟอกเงิน 17

2.1 ความหมายของการฟอกเงิน 17

2.2 ขั้นตอนการฟอกเงิน 18

2.3 รูปแบบการฟอกเงิน 19

2.4 แหล่งสำหรับการฟอกเงิน 21

3. แนวความคิดในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 23

3.1 การกำหนดโทษในทางอาญา 26

3.1.1 การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา 26

3.1.2 การกำหนดมาตรการลงโทษผู้สนับสนุนหรือผู้ช่วยเหลือ ผู้พยายามกระทำผิด หรือผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน 27

3.1.3 กำหนดให้มีมาตรการการลงโทษที่หนักขึ้นสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 30

3.2 การใช้มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง 31

3.3 มาตรการอื่น ๆ 33

3.3.1 กำหนดให้มีการตรวจสอบการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม 33

3.3.2 การให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตน 33

3.3.3 การให้ลูกค้าของสถาบันการเงินต้องแสดงตน 34

3.3.4 กำหนดให้มีการรายงานและรวบรวมข้อมูลการทำธุรกรรม 34

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 34

4.1 ทฤษฎีการสมคบกัน (Conspiracy Theory) 35

4.2 ทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุน (Aiding and Abetting Theory) 39

5. วัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 42

บทที่ หน้า

6. แนวคิดและความเป็นมาของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 42
7. หน่วยงานที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมาย 44
7.1 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 45
7.2 คณะกรรมการธุรกรรม 46
7.3 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 48
8. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 52
8.1 เจตนารมณ์ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ 52
8.1.1 เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น 52
8.1.2 เพื่อคุ้มครองสังคม 53
8.2 ขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพ 55
8.3 หลักเกณฑ์ว่าด้วยการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ 57
8.3.1 หลักเกณฑ์ในทางเนื้อหาของกฎหมายที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ 57
8.3.2 ลักษณะตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ 59
8.4 มาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ 60
8.4.1 การเข้าถึงบัญชี ข้อมูลทางการสื่อสารหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ 60
8.4.2 การรายงานการทำธุรกรรม หรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมของหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง 61
8.4.3 มาตรการที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด 62

บทที่ หน้า

3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน ข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ และการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน 67
1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน ข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ ในประเทศไทย 67
1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 67
1.2 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 69
1.3 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 71
1.4 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 73
1.5 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 82
2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงข้อมูลทางการสื่อสาร ในต่างประเทศ .. 84
3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในต่างประเทศ 86
3.1 การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศสหรัฐอเมริกา 87
3.1.1 กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาและอาชญากรรมแห่งรัฐ (Federal Crimes and Criminal Procedure) 87
3.1.2 กฎหมายว่าด้วยการรักษาความลับของลูกค้าธนาคาร ค.ศ. 1970 (Bank Secrecy Act of 1970) หรือ (BSA) 88
3.1.3 กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (Money Laundering Control Act 1986--MLCA) 89
3.2 การป้องกันและปราบปรามการฟ่อกเงินในประเทศเนเธอร์แลนด์ 92
3.3 การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศสวิสเซอร์แลนด์ 93
4 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน ข้อมูลการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ 94

บทที่ หน้า

1. วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไข เกี่ยวกับการเข้าถึงบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน ข้อมูลการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ 95

2. วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกรอบการใช้ดุลพินิจของศาล ในการมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าถึงบัญชีลูกค้า ของสถาบันการเงิน ข้อมูลการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ 102

3. วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการควบคุม ตรวจสอบ และถ่วงดุลการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าถึง บัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน ข้อมูลการสื่อสาร หรือ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ 105

5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ 111

1. บทสรุป 111

2. ข้อเสนอแนะ 117

บรรณานุกรม 119

ประวัติผู้เขียน 124

บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบัน โลกมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมาก ส่งผลทำให้มนุษย์ได้รับความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตในด้านต่างๆ มีการติดต่อสื่อสารกันด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย แต่อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้านั้นก็ส่งผลกระทบในเชิงลบด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมรูปแบบต่างๆ มากขึ้นด้วย และมีส่วนทำให้รูปแบบหรือวิธีการประกอบอาชญากรรมบางประเภทเปลี่ยนแปลงไป มีความยุ่งยากหรือสลับซับซ้อนขึ้น การประกอบอาชญากรรมบางประเภทมีการเปลี่ยนแปลงจากอาชญากรรมธรรมดาที่เกิดขึ้นภายในประเทศไปสู่อาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Crime) โดยมีการดำเนินการในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจำนวนมหาศาลเป็นผลตอบแทน และผู้ประกอบอาชญากรรมก็จะนำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไปกระทำการในรูปแบบต่างๆ อันมีลักษณะเป็นการฟอกเงิน เพื่อทำให้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการทำให้เงินหรือทรัพย์สินที่สกปรกกลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่สะอาดบริสุทธิ์นั่นเอง

การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญาอย่างหนึ่งซึ่งจะมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับอาชญากรรมที่ร้ายแรงหรือมีผลกระทบอย่างรุนแรงในด้านต่างๆ ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้ายาเสพติด ด้วยเหตุนี้ องค์การสหประชาชาติจึงได้ประกาศใช้อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าวได้กำหนดมาตรการและเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น การป้องกันและ